

Vízminőséget veszélyeztető tevékenységek visszaszorítása 2011. február 1.

Turi-Kovács Béla, alelnök, Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottsága

A parlamenti szünetek rendszerint uborkaszekcionok voltak, de ez ma már nincs így. Tisztán kell látni a célokat, a környezetvédelem téren különösen. Az elkövetkező néhány évtized arról fog szólni, hogy sikerül-e az országnak kitörni az adósságcspadából, és ezt kell szolgálnia mindenkinek. Ehhez képest ma a médiatörvénytől hangos a sajtó, ami mesterségesen gerjesztett vita. A környezetvédelem is akkor jelenik meg a sajtóban, ha botrányról szól. De nem ez kell, hogy érdekeljen minket, hanem az, hogy olyan világ legyen, amelyben mindenki kiveszi a részét a közös célokért való cselekvésből. Nagyon erős mérsékletet kell tanúsítanunk, pl. Magyarország rendelkezésre álló erőforrásait a lehető legcélszerűbben, a hazai igényeknek megfelelően kell kihasználni, nem a nemzetközi elvárásokhoz igazodni. Ez összhangban van környezetvédelmi érdekeinkkel is. Ne kiforrotlan technikákkal kísérletezzünk.

A Duna Stratégiáról is bizonyára szó lesz a konferencián. Ez akkor értékes számunkra, ha igazán átfogja a térséget, ki tud terjedni minden mellékfolyónkra is, és a térségben élő emberek életét is befolyásolja. Az EU támogatja ezt a gondolatot, de költségvetési forrást nem rendel mellé. Ezért EU elnökként feladatunk, hogy ezeket a forrásokat megszerezzük. Emlékeztet, hogy egy nemes célért megmozdult az ország az ajkai iszapkatasztrófa kapcsán. Ez is zöld ügy. Az a fontos, hogy mindenki megtegye ilyen helyzetekben, amit lehetőségeihez mérten megtehet. A zöldmozgalmakat is a haza érdekei is kell, hogy vezéreljék. Nagyon jó, sikeres tanácskozást kívánok. Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

Kling István, vízügyekért felelős helyettes államtitkár, Vidékfejlesztési Minisztérium

Köszönti a megjelenteket a minisztérium vezetése nevében. Sajnálja, hogy Turi-Kovács Béla volt miniszter elment.

Az egy főre jutó vízkészlet tekintetében Magyarország jól áll világviszonylatban. Azonban többféle veszély fenyegeti hazánkat: árvizek, aszályok, szennyezések stb. (ld. PPT). A világban mindenütt felismerték, hogy a víz szerepe a fenntartható társadalom számára kulcsfontosságú. Magyarország számára ez nemzetközi kérdés. A magyarországi lecsapolások előtt vízzel borított területek térképe mutatja, mekkora területet vett el a társadalom az agrárium számára. Az Országgyűlés Fenntartható Fejlődés Bizottsága is az agrárium és a vízkészletek témakörét tűzte következő napirendjére. Az EU elnökség első triójának tagja Magyarország, de mindhárom ország kiemelte a víz témakörét, amelyre az éghajlatváltozás jelentős hatást gyakorol. A vízviszonyokat az egyenlőtlen eloszlás jellemzi a szabályozás óta, mindkét szélső állapot okozhat gondokat. Az EU vízpolitikájának célkitűzéseit a Víz Keretirányelv (VKI) adja, Magyarország el is készítette az ahhoz illeszkedő terveket, melyek végrehajtását 2012-ben el kell kezdenie, és 2015 végére el kell érni a vizek jó állapotát. A keretirányelv mibenléte abban áll, hogy minden irányelv valamilyen módon a keretirányelvet kell, hogy szolgálja. Ld. a PPT-t a VKI-vel összefüggő irányelvekről. Az új célkitűzés: biztosítani, hogy a víz mint az ember létfeltétele és természeti erőforrás megőrizhető legyen a jövő nemzedékek számára. Ld. PPT a vizek állapotát érintő intézkedési programokról. A VKI kapcsán az Európai Bizottság létrehozott egy VKI végrehajtási sémát, amelyet a tagállamok is használnak: a VKI kidolgozásától a végrehajtáson át a monitoringig és a visszacsatolásig. Ez egy EU-s igazgatási ciklus, amelyet ellenőrizni fog az Európai Bizottság. 2012-ben teszi közzé az Európai Bizottság az EU vízstratégiájára vonatkozó dokumentumát (Blue Print), a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek áttekintésére stb. (ld. PPT). A magyar vízpolitika szándéka, hogy a magyar szempontokat becsatornázza az EU politikákba, és ezzel hozzájáruljon a Blue Printhez. A magyar célok: éghajlatvált és vízpolitika, ökológiai vízigények és szolgáltatások,

nemzetközi együttműködés. Meg kell jegyezni azt is, hogy a tagállami érdekeket és az EU elnökségi feladatokat ki kell egyensúlyozni, nem szabad összekeverni. Magyarország fel szeretné kérni a Bizottságot, hogy tekintse át az extrém jelenségek okait és kezelési lehetőségeit, és ezeket integrálja, valamint a Szolidaritási Alap hatékonyságát tekintse át, és mérlegelje egy új alap létrehozásának lehetőségét.

Az ökoszisztéma szolgáltatások folytonos fenntartását biztosítani kell. Ki kell emelni a nemzetközi együttműködés jó példáit is: ICPDR, ENSZ EGB stb. Fel kívánjuk hívni a Bizottságot, hogy tekintse át a nemzetközi kapcsolatokat, fejlesztését. Informális környezetvédelmi tanácsulésen, március 23-24-én szeretnének hozzájárulni a Blue Printhez egy tanácsi következtetéssel. Ld. még PPT. A vízgazdálkodási szempontokat minden integrálni kell a közös agrárpolitika, kohéziós politika, fenntartható fejlődési politika kialakításába.

A márciusi informális tanácsulést megelőzi egy konferencia, ld. PPT (ütemterv). Az Európai Unió Duna Régió Stratégiája (EUEUDRS) kiemelten kapcsolódik a magyar uniós elnökségnek, hiszen 2011 első félévében fogja a Duna Régió Stratégiát elfogadni az Európai Tanács. Magyarország elkötelezett a EUEUDRS véglegesítése iránt, kiemelt figyelmet fordít a magyar prioritások beillesztésére abban a reményben, hogy ezekhez majdan pénz is társul. A EUEUDRS akciótervének felépítéséről ld. PPT. A vizek minőségének helyreállítása, védelme és a környezeti kockázatok kezelése projekteknél jelentett be Magyarország EU-s szinten. Ezen intézkedések tartalma: ld. PPT. A Duna környező országokbeli hasznosítása is fontos számunkra, mert pl. a hordalék hiányzik Magyarországról. Ugyanakkor a bizottsági vitákban nem lehet helye tagállamok közötti, más fórumokon zajló vitáknak, ezért a szlovák kollégákkal közösen vállalta Magyarország a vízminőségi téma koordinációját, a kockázatkezelési témát pedig a románokkal. Johannes Hahn EU-s biztos úr február 3-án Magyarországra érkezik, a minisztérium előadást tart a megjelölt témákban a magyar prioritásokról.

A Duna Régió Stratégia és a Tisza vízgyűjtője kapcsán fontos leszögezni, hogy kiemelt cél a EUEUDRS-en belül Állandó Tisza vízgyűjtő bizottság létrehozása. Az ICPDR Tisza Groupot korábban a Duna Védelmi Nemzetközi Bizottság hozta létre. Magyarország bemutatja ezeket az eddigi nemzetközi együttműködési kezdeményezéseket az EU-s biztosnak. Emlékezteti a cianidszennyezésre és a kisebb folyókon történt olajszennyezésekre, de arra is, hogy az ICPDR felmérte a hot spotokat. Ne legyen kérészerű Magyarország terve. A tárca célja, hogy mindenképp bevonásra kerüljenek a civil szervezetek a programok kialakításába és végrehajtásába is. Ehhez kíván jó egészséget, szívesen áll rendelkezésre máskor is előadás céljára.

Íjjas István, BME, Vízépítési és Vízgazdálkodási Tanszék

Előadásában az EU vízvédelmi politikáit tárgyalja, azaz, hogy az EU fejlődésével párhuzamosan hogyan változott és fejlődik az EU vízvédelmi politikája. Az EU vízvédelmi politikáinak célja: a vizek legalább jó állapotának biztosítása. Fontos kiemelni, hogy nem a vízminőségről (mikrobiológia, kémiai tulajdonságok) van szó, hanem az EU teljes területén kötelezővé tette, hogy a víz környékén élő teljes élővilág, élőhely jóllétét kell biztosítani. Az EU vízvédelmi politikája a 70-es években kezdett fejlődni, de eleinte nem tervszerűen, hanem a kialakult rossz helyzetek miatt kezdtek összefogni tagállamok. Ugyanakkor nem mindig a legfontosabb ügyekre készült közös szabályozás kötelező érvényű irányelvként, hanem amiről meg tudtak egyezni. Így született a Baleseti Szennyezések Irányelv (1982) és az integrált szennyezésmegelőzési és szabályozási irányelv, utóbbi 14 éve. Azonban a vizek állapota nem javult, sőt, gyakran romlott ezek után. Ezért a 90-es évektől új vízvédelmi politikát dolgoztak ki, 2000. dec. 22-én lépett hatályba a Víz Keretirányelv (VKI), amely koordinálta az addig létező, vízvédelmi vonatkozású szabályozások működését. Ez kötelezte is a tagállamokat,

hogy 15 éven belül (rövid határidő!) jó állapotba hozzák a vizeket. Azonban EU-szerte sok problémát okoztak az árvizek, aszályok, és a klímaváltozás is egyre élénkebben jelentkezett az érintett területeken. Ezért az EU politikája megváltozott, pl. árvízvédelemben a kockázatkezelés került előtérbe (2007), Tengeri Stratégiai Keretirányelv készült (2008), stratégia van kialakulóban az aszály- és vízhiány szabályozására (2009-től), klímapolitika és stratégia szabályozása (2010-től) van folyamatban. A meglévő vízvédelmi irányelvek is sokat változtak, pl. az IPPC négyszer. Egyre fontosabb szerepük van a Natura 2000, környezeti hatásvizsgálati, stratégiai környezeti vizsgálati és más irányelveknek is.

Fontos az integrálás a vízvédelmi szempontok érvényesülése érdekében. A Balti-tengeri Régió Stratégiája (BRS) és a EUEUDRS vízvédelemben betöltött szerepe között két nagy különbség van: a EUEUDRS a Duna vízgyűjtőjét védi, míg a Balti-tengeri Régió Stratégiája a teljes Balti-tenger víztömegének védelmét szolgálja. Ezért a Duna Régió Stratégiára a Víz Keretirányelv vonatkozik, míg a Balti-tengeri Régió Stratégiájánál a Tengeri Stratégiai Keretirányelv is érvényes a VKI mellett. Ezek biztosítják a EUDRS, ill. a BRS végrehajtását. A PPT-n látható ábra a tengerek vízgyűjtőit mutatja, míg ezt a EUDRS figyelmen kívül hagyta, mert a Fekete-tenger vízgyűjtőjébe a Don, a Dnyeper, a Dnyeszter is beletartozna. Ez a tervezés sokkal bonyolultabb lenne, ebben egyezsége jutni minden érintett országgal. Ezért egyedi és mintaértékű a BRS.

A vízvédelmi és ágazati politikák integrálása kapcsán kiemelendő a közlekedési politika integrálása, pl. a civilek és más érdekeltek Közös Nyilatkozata a fenntartható víziút fejlesztésről. A Közös Mezőgazdasági Politika vidékfejlesztési tervekben manifesztálódik, ezekben is meg kell jelennie a vízgazdálkodásnak. Az energia, újrahasznosítható energia kérdésköre szintén kapcsolódik a vízhez, integrálnia kell a vízvédelmi szempontokat (ld. PPT).

A Duna vízgyűjtő-gazdálkodási tervének végrehajtása: 2010 márciusában nyújtották be az EU tagországok a terveket az Európai Bizottságnak. Az országok többségének a terveit elfogadták, de például Spanyolország, Portugália, Görögország még nem oldotta fel a konfliktusokat, nincs országosan elfogadott terv.

Vízgyűjtő szinten kezelendő problémákat határozott meg a vízgyűjtő-gazdálkodási terv (VGT): ilyen probléma például a veszélyes anyagokkal történő szennyezés. A Tisza VGT-ében a hangsúlyos témák: árvíz, belvíz, aszály, vízhiány, az éghajlatváltozás. A tagállamok kiküzdötték, hogy a VGT-eket csak 2027-ig kell sajnos megvalósítani, mert korábban képtelenség pénzhiány vagy más okok miatt.

A Duna Régió Stratégiába olyan problémák valók, amelyek megoldása az országok közös érdeke, pl. tápanyag-szennyezés (nitrogén). A nemzeti érdekeket nem lehet ebbe belefoglalni. Fontos az EU vízpolitika érvényesítése. Kötelező beszámoló jelentéseket kell készíteni, amelyeket szakértői gárdák ellenőriznek. Kötelező a társadalmi részvétel a tervek kidolgozásában. A teljesítés elmaradása vagy hiányos volta magas bírságokat róhat a kormányokra.

A társadalmi részvétel fontosságáról: a gazdaság és a környezet közötti konfliktus feloldása ennek a célja. Úgy kellene a gazdaságunkat fejleszteni, hogy ne kövessük el ugyanazokat a hibákat, amelyeket pl. Németország elkövetett. A társadalmi részvétel lebonyolítását sokan bírálják, de valami működik, eredményesen. Pl. az Országos Környezetvédelmi Tanács, a „Bökényi Ötök” (vízvédelmi szervezetek összefogása, a szakmai szempontok érvényesítéséért). Az Aarhusi Egyezmény működéséről is rendszeresen készül jelentés, elemzés. Fontos a társadalmi részvétel, élni kell ezekkel a lehetőségekkel. Néhány példa, hogy hol volt társadalmi részvétel a tervezési folyamat keretében: VGT, vidékfejlesztési tervek, Európai Duna Régió Stratégia. Még érdekesebb a nemzetközi társadalmi részvétel. Fontos megjegyezni, hogy Magyarország többletértéket adott az EU vízgazdálkodási politikájához, mert Magyarországon volt ennek hagyománya. Pl. volt Magyarországon egy

ENSZ-konferencia a nemzetközi vízgyűjtő-fejlesztésről. Az Nemzetközi Alkalmazott Rendszerelmzési Intézetnek (IIASA) Balaton nemzetközi vízvédelmi mintaprogramja van. 1977-ben elkészült a teljes Tisza vízgyűjtő komplex vízgazdálkodási és vízvédelmi terve, 5 ország részvételével. A '80-as években Európa 2. vízminőségi bírság-rendszerét Magyarországon vezették be. A '90-es évektől vízbázis-védelmi tervek készültek az ország minden ivóvízbázisára. A 2000-es évek elején kidolgozott

Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése (VTT) az EU legnagyobb ártéri élőhely-rehabilitációs programja lehetne, kár, hogy lelassult. Ugyanakkor volt, ami gyengeség volt Magyarország vízvédelmi politikájában.

Bízok az EU-ban, Magyarországon, a magyar szakértőkben és társadalmi szervezetekben, hogy nem kell 30 évet várni a feltárt problémák megoldására. Kívánja, hogy ez a konferencia is segítse ezt!

Hamar József, Tisza Klub: 45 éve a Tiszával foglalkozik különböző intézményeknél és tisztségekben. A rendszerváltás után a Tisza Klub felmérte a Tisza vízgyűjtőjét, más szakértőket is bevontak, az MTA égisze alatt, ez alap volt arra, hogy tudjunk arról, határainkon túl mi történik a Magyarországra folyó vizekkel. Állami szinten ugyanis nem nagyon volt infócseré. Nagyon örült annak, hogy a magyar Duna program részletesen foglalkozik a Tiszával és az együttműködéssel. A Tisza vízgyűjtője egységes rendszert alkot. Ezt közösen kellene kezelnie az 5 érintett országnak. Civil, önkormányzati, minisztériumi, politikai és tudományos szinten is megérett a helyzet, hogy konkrét együttműködésben foglalkozzunk az integrált vízgyűjtő-problémákkal és megoldásukkal. Műszaki és más megoldások szükségesek, ezek egységes rendszeréről javaslatot készített, amely alapvetés lehetne, mert egységes rendszert egységes intézkedésekkel kell kezelni. A sürgősen megoldandó problémák feltárása érdekében közös adatbázist kellene létrehozni a vízminőségi és hidrometeorológiai adatokról. A megoldásokat is csak közösen lehet kialakítani, az eredeténél megfogni. Humán, klímaváltozási hatásokat is figyelembe venni stb. Ezek megvalósításához az EU szintjén kellene intézményt létrehozni, melyet Szolnok befogadna.

Kling István: Kimerítő tájékoztatást kapnak az országok a bilaterális bizottságokban a vízminőségről. Létezik árvízvédelmi akcióterv is. Mivel folyton változnak a lefolyási viszonyok, folyamatosan felül is kell vizsgálni.

Fidrich Róbert, Magyar Természetvédők Szövetsége: A cianidszennyezés 11. évfordulója van, az ICPDR már felmérte a potenciális veszélyforrásokat, de csalódás, hogy ezen azóta se léptünk túl. A vörösiszap-katasztrófa is azt mutatja, hogy hiába voltak ezek a listán. Az Államtitkár Úrtól kérdezi: Van-e szándék és esély a kormány részéről, hogy az EU elnökséget is kihasználva felszámolják ezeket a potenciális veszélyforrásokat. Van-e arra esély, hogy Magyarország kihasználja az EU elnökséget arra, hogy keresztülvigye Áder János, Tőkés László és más európai parlamenti képviselők kezdeményezésére született EP határozat végrehajtását, azaz a cianidos technológia uniós szintű betiltását, különös tekintettel arra, hogy a vízminőség védelme EUDRS prioritás.

Kling István: Magyarország a Tanácsban tölt be elnökséget, ezek pedig az Európai Parlamentre vonatkozó kérdések, azaz nem Magyarország hatásköre most. Magyarország megtette, amit meg tudott tenni, de a technológiában nem érdekelt. A vegyesbizottságokban és a miniszteri találkozón ez rendre szóba kerül, tájékoztatást szokott kérni a kormányzat a potenciális veszélyforrások állapotáról, de az engedélyezési ügyekben az egyes országoknak maguknak kell eljárniuk, Magyarország azokba nem tud beavatkozni. A nyilvánosság viszont be tud avatkozni ezekbe az ügyekbe. Fontos, hogy minden ország körültekintően döntsön.

Rákosi Judit, ÖKO Zrt.: Egyike volt az Országos Vízügytő-gazdálkodási Terv elkészítőinek. Sajnos a VGT végrehajtása lassan halad, késik. 2012-ben kell ugyan elkezdni a végrehajtást, de előkészítésként számos dolgot előír, pl. jogszabály-változtatást, intézményrendszer létrehozását stb., amelyek tudomása szerint egyelőre állnak. Kérdezi, reális-e, hogy így is elindul a végrehajtás 2012-ben? Van-e intézkedés megelőzésre, mert ez nem nagyon látszik az eddigi tervekben, stratégiákban.

Kling István: Van több olyan nemzetközi folyamat, amely ezeket befolyásolja. El kell készíteni egy víziközmű törvényt, ill. előbb a koncepcióját. Ez is hozzájárul majd ehhez. Nemrég dőlt el, hogy ez önálló törvény lesz-e. Az alkotmányozási folyamatban is szerepet kap a vízügy, 2011. jún. 30-ig új koncepciónak kell készülnie az új vízgazdálkodási törvény megalapozásaként. Amíg ezek meg nincsenek, addig nem lehet, ill. nem érdemes részletszabályozásokat alkotni. A vízügyi hatósági szervezetrendszerben meg kell találni a csomópontokat, amelyek biztosítani tudják a megvalósítást, jogérvényesítést. Érzékeli a politika is, hogy százegynéhány stratégia született és van jelenleg érvényben, ezek hierarchiába állnak össze, ezeket a kormánynak koordinálnia kell, ezt felismerte a kormány. Sajnos EU-s szinten sincs sokszor összhang a stratégiák, politikák között. A kormány azon lesz, hogy a szabályozást és végrehajtását biztosítsa.

Szünet

Szalay Tímea, Csalán Környezet- és Természetvédő Egyesület: A kolontári vörösiszap-katasztrófa

Mivel fizettünk eddig a tragédiáért?

- 10 halott, 121 sérült
- 352 db otthon
- Több ezer emberi sors (olyan települések is, ahol nem történt halálos baleset, de a vörösiszap áthaladt)
- 800 ha földterület
- Tönkrement helyi vállalkozások
- Felbecsülhetetlen gazdasági kár
- Óriási ökológiai kár

Egy ilyen tragédia után mindent meg kell tennünk, hogy soha többé ilyen ne következhesen be.

Mit kellene ebből tanulni?

A verseny miatt a költségek minimalizálása folyik, a potenciális kockázatok elleni megfelelő védekezés emiatt sajnos nem mindig, vagy nem elégséges módon történik meg.

Lakóépületek közelében, 50m magas tározókban 13pH töménységű lúg tárolása egyszerű józan paraszti ésszel nem fogadható el, ezen a helyen, Magyarországon mégis törvényesen és engedélyesen működhetett évtizedekig...

Átláthatatlan szabályozási engedélyezési rendszer, mely lehetővé teszi egy ilyen kockázatos üzem működését, és nehezen megállapítható a felelősség kár esetén, ha egyáltalán konkrétan megállapítható lesz.

Ami még hiányzott:

- Havária terv

- Lakosság előzetes tájékoztatása (sokan semmit sem tudtak az ott működő alumínium gyárról, a tározók tartalmáról, és annak kockázatairól)
- A lakosság egészségvédelme a katasztrófa után (civiliek hiányában ez még hiányosabb lett volna)
- A lakosság megfelelő tájékoztatás a katasztrófa után (megfelelő tájékoztatás híján tájékozódni a helyi lakosok is a TV híradóból próbáltak információkhoz jutni)
- A károsultak kármentesítése (ők ártatlanok, életkörülményeik azóta sem rendeződtek)

Mit lehetne másképp?

- Szigorúbb szabályozási rendszer (potenciális kockázatok felmérése, nem szabad megengedni, hogy még egy ilyen tragédia bekövetkezessen)
- Átlátható hatósági engedélyezési rendszer
- Meglévő gyárak szigorú ellenőrzése
- Havária tervek (legyenek semlegesítésre használható ellenanyagok helyben)
- Lakosság megfelelő tájékoztatása (normál működés mellett is, illetve estleges veszélyhelyzet esetén is)
- Károsultak segítése

Kovács Zoltán Csongor, Zöld Erdély Egyesület: A cianidos bányászat veszélyei

Az Aurul Rt. 1999-ben kezdte meg működését. Már 2000 januárjában repedés támadt az ülepítőn, 100 000m³ üledék folyt ki, és ez okozta a Tisza szennyeződését.

A HCN cián származék, vegyi fegyverként is használták, nagyon veszélyes mérreg.

Van ellenszere, de a már megtörtént mérgezés romboló hatásait már nem lehet helyrehozni.

A sejtlegzést blokkolja, fulladásos halált okoz. Minden élőlény esetében hasonló módon működik a légzés, emiatt a cianid minden élőlény számára halálos mérreg.

Arany és ezüst kivonására alkalmas már nagyon kis érckoncentráció esetén is, ezért gazdaságossága miatt használják.

Előfeltételek, mint veszélyforrások

A halálosan veszélyes, de hatékony technológia lehetővé teszi a hagyományos technológia alkalmazása mellett már kimerült érctelepek további kihasználását. Ez nagy kiterjedésű, óriási és komplex bányákat eredményez.

Jelenleg 1000t nátrium-cianidot használ az EU aranybányászati szektora.

A gazdaságosság (profit) hajszolása kockázatos működést eredményez; pl. a verespataki zagytaró esetében nem terveztek megfelelő szigetelést.

A cianidok közvetlen veszélyforrások: minden élőt elpusztítanak alacsony koncentráció mellett is.

Közvetett veszélyforrások is sorolhatók a cianidos kioldási technológiát alkalmazó bányászat kapcsán:

- Gigantikus zagytarózók, melyek mindörökké ott maradnak
- (ha „jó” esetben nem történik semmi...)
- A bányászatban a csak a cianidok koncentrációja szabályozott, de az összmennyisége nem!
- Évtizedek múlva is szennyeznek a cianidok mérgező komplexei
- Zagyban található nehézfémek is veszélyesek és mérgezőek az élővilágra

A bányászati iparág által javasolt megoldás: a Cyanide Code. Ebben az aranykitermelő iparág önként vállalta a ciángazdálkodás nemzetközi irányelveinek betartását. A gond az, hogy a betartásnak és betartatásnak nincs semmilyen garanciája.

Felvetődik a kérdés, valódi megoldás-e a szigorú szabályozás. A kiskapuk miatt a szabályozás lehetőségei korlátozottak, nem kielégítőek. A szennyező fizet elve nagyon szép, de a gyakorlat nem igazolja. Pl.: tiszai ciánkatasztrófát okozó cég egy adóparadicsomban van bejegyezve, valódi, kielégítő kármentesítés onnan nem várható.

Éger Ákos: Óriási sertéstelepek problémái

Éger Ákos az egyik ilyen óriási sertéstelep által érintett újhartyáni önkormányzati képviselőtestület tagja. Mostani előadásában saját véleményét tolmácsolja, nem az önkormányzat nevében szólal meg.

Holland beruházók állnak egyes óriási sertéstelep beruházások, illetve ezek tervei mögött. Ennek oka az, hogy Hollandia „sertésekkel már megtelt”, ott 20-30%-kal próbálják csökkenteni a sertésállományt.

Versenyképesség és hatékonyság a fő hajtóerő, amelyhez az EU támogatás társul?

Hol a versenysemlegesség? Ilyen óriási EU támogatás mellett a versenyképesség és a hatékonyság is megkérdőjelezhető. Másrészt ekkora összegből nem egy, hanem rengeteg családi gazdaság működését lehetne támogatni.

Sok disznó túlságosan kis helyen – koncentrált környezetterhelést okoz.

Túl gyors termelési technológia – egészségtelen, rossz minőségű hús az eredmény.

Káros hatások:

1) kémhatás káros változása 2) eutrofizáció 3) ózon réteg károsodása 4) üvegházhatás 5) helyi zavaró hatások.

A cégek jogszabály-követési hajlandósága nagyon alacsony, megsértik az előírt szabályozást.

Gazdasági problémák az óriási sertéstelepekkel kapcsolatban:

- Alacsony foglalkoztatás
- (10 fő összesen! – ennél több munkahely megszűnését eredményezi, másrészt ekkora összegből családi gazdaságok tucatjainak a működését lehetne biztosítani.)
- Káros hatások átterhelése
- Nem helyi alapanyagokat használ

Kulturális problémák is adódnak: az ilyen projektek rossz viselkedésmintákat rögzítenek (pl. ha egy külföldi vállalkozás több pontban megsérti a szabályozást, mégis engedélyt kap).

Alternatíva volna: pl. max. 100 fő alkalmazását lehetne megoldani kisléptékű egészséges családi gazdaságokkal.

A legfőbb kérdés tehát: A versenyképesség és a hatékonyság kinek áll érdekében?

Környezeti katasztrófák megelőzése – panelbeszélgetés

Csepregi István, főigazgató, Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség:

Folyamatban lévő hatósági ügyekről nem beszélhet a pártatlanság elve miatt.

Egy általa idézett szakértő szerint 3 alapelve van a hatékony környezetvédelemnek:

- Jó törvények
- Erős ellenőrző szervezet
- Erős társadalmi támogatottság

„Az emberek törvényt mondanak, de a pénzre gondolnak”

A hatóságoknak csak a jogszabályok keretei között van mozgásterük.

A környezetvédelem preventív eszközei:

- Engedélyezés (olyan körülményekre is kell gondolni, melyek előfordulása nagyon kis valószínűségű)
- Felelős tervezés (számon kérhető legyen)
- Kellő idő álljon rendelkezésre a hatóságnak, hogy megvizsgálhassa az engedélyes terveket.
- Ne csak formai, hanem tartalmi vizsgálatra is legyen ideje és jogköre a hatóságnak.
- BAT technológia alkalmazása.
- A megfelelő létszámú, felkészült, szakmailag erős szervezet szükséges feltétele a hatékony ellenőrzésnek.
- Monitoring rendszer szükséges.

Ezen túl vannak utólagos eszközök, mint pl. a szankcionálás.

Pozitív véleménye van a zöld mozgalom nagy részéről, akikkel szakmai érvek mentén jó az együttműködés. Az érzelmi alapon történő vitákban azonban nem tudnak partnerek lenni a hatóságok.

Kepli Lajos elnök, Országgyűlés Kolontári katasztrófa vizsgálóbizottsága

Nem tudja elfogadni, hogy egy ilyen méretű környezeti katasztrófának nincs felelőse. Abban érdekelt, hogy legyen felelős, tudományos és szakmai érvekkel alátámasztva.

Bizonyíték alapján hajlandó elhinni az érveket. Mi volt, és miért volt az a tározóban? Ha nem veszélyes hulladék tározó volt Kolontáron, hogyan kerülhetett oda mérgező lúg?

A bizottság azért alakult meg, hogy a felelőst, a kiváltó okot, a szabályozás hiányosságát megtalálja.

Szefalvi Zsolt igazgató, Greenpeace

Nem csak a vörösiszap katasztrófáról szeretne beszélni. Minden ilyen katasztrófa lehetőség a szabályozás újragondolására. Az érzelmek is fontosak, mert felszínre hozhatnak fontos érveket, de fontos az is, hogy megfelelő szakmaisággal kapcsolódjon. Jelenleg a gazdaságossági érvek, a profit vastagon felülírja a környezetvédelmi érveket. A MAL 2 héttel a katasztrófa után megkezdhette a működését. A lakosság visszatelepítése is nagyon hamar megtörtént. Megfelelő hatósági ellenőrzés szükséges. Fontos lenne a környezettudatos gondolkodás a cégnél. A BAT technológia – példa a németországi száraz technológia – sokkal kevesebb kockázatot rejt. Szükség van erős civil és társadalmi kontrollra. 4 hónappal a katasztrófa után már kezd kicsit leülni az ügy és a kezdeti, változtatás iránti lendület. Nagyon komoly környezeti változások vannak folyamatban, ehhez igazítani kellene a szabályozást. Véleményük szerint a mostani működés mellett is folyik tovább a környezeti katasztrófa.

Kerekes Sándor, nemzetközi és tudományos rektorhelyettes, Corvinus Egyetem

Vegyészként szeretné pontosítani Szegfalvi Zsolt felszólalását: nem tömény lúgoldatról volt szó, hiszen nem érte el a 14-et a pH-ja. Az érzelmek is nagyon fontosak, de egy ilyen kerekasztal beszélgetés során a tények pontosságára is figyelni kell.

Azt kell eldönteni, milyen világot szeretnék. Az lenne a normális, hogy aki ért valamihez, az csinálja és büntetőjogi felelősséget is vállal érte. Temérdek pénzt fogunk elkölteni arra, hogy felderítsük, ki a felelős. Azok tudják megmondani, hogy mi a valódi kockázat, és ezt hogyan lehet kivédeni, akik ezzel foglalkoznak.

Magyarországon sajnos az emberek 1 Ft-tal olcsóbb kenyérért hajlandóak a kockázatokat vállalni. Minden nap húst ehetünk, de csak ilyen környezeti terhek és ilyen minőség mellett. Jó minőség és alacsony környezetterhelés mellett hetente 1-2-szer tudnánk húst enni 4-szeres áron.

Fragmentált és betarthatatlan törvényekkel, szabályokkal próbálunk rendet tartani.

A kockázatokat azok ismerik legjobban, akik az adott tevékenységet végzik. Amíg engedélyeket lehet szerezni büntetlenség mellett, addig nem lesz visszatartó erő arra, hogy ezeket a katasztrófákat megakadályozzuk.

Kiss Csaba, igazgató, EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület

Láthattuk, hogy a MAL Zrt. állami felügyeletével megbízott katasztrófavédelmi kormánybiztos milyen vehemenciával látott neki a kolontári vörösiszap-ügy felderítésének, de aztán a kormány által emelt „betonfalba beletört a bicskája”.

Ekkora „dinoszauruszok” mellett kevés lehetősége van ilyen kicsi szervezetnek, mint az EMLA.

Katasztrófa megelőzésének eszközei:

- Tilalom (ciántechnológia törvény általi betiltása)
- Zónák kijelölése
- Pénzügyi eszközök is (pl. óvadék)

Néplélek sajátosságai – kavicsbánya engedélyeztetés példája, egy németországi vállalkozó a hatóságtól kapott tippek alapján – hogy mit érdemes betartani és mit nem – „elprostituálódott”, nem törekszik a szabályok betartására, pedig még 10 éve úgy indult neki a vállalkozásának, mint otthon tette volna, a szabályok maximális betartásával.

Hozzászólások, vita

Bakonyi Zoltán, MAL Zrt.: Mindent megtettek és megtesznek, amit a bankok megengednek. Nagyon nehéz volt számukra is feldolgozni a katasztrófát emberi és egyéb szempontból egyaránt.

Pontosítás: 5 éve nincs Magyarországon alumíniumgyártás.

Kérdezi, milyen szempontból kérik rajtuk számon a civilek a BAT technológiát. CO₂ kibocsátás szempontjából ugyanis a MAL környezettudatosabban járt el, mint más technológia alkalmazásával. A szabályozást tekintve: „mindent betűről betűre betartottunk.” Az üzem nem a saját jövőjén spórol. Legnagyobb problémájuk az energia keresztfinanszírozással volt.

Az első hetekben mindenki mindenféle tényadatok nélkül mindent mondott, most örül neki, hogy tényszerű véleményeket hallott, néhány kisebb pontosítást tenne.

Nem igaz, hogy a katasztrófavédelem nem állta meg a helyét, napokig alig aludtak, együtt mindent megtettek, amit tudtak.

Szegfalvi Zsolt: Járulékos környezetterhelés is nagyon fontos szempont, valóban a CO₂ kibocsátással is kell foglalkozni, de itt most egy katasztrófa megelőzése és elhárítása volt a mai beszélgetés témája.

Görög Zsolt: Hatósági munkához sokat tapasztalt emberek kellene. Nem olyanok, akik frissen kerültek ki az egyetemről... 20 év alatt sikerült leépíteni a vízügyi szakmai garnitúrát, most pedig próbáljuk visszaépíteni.

Tamás Enikő: Aki időt nyer, életet nyer. 20 éve történt a Duna elterelése. Szigetköz alatt van egész Európa egyik legnagyobb édesvíz készlete. Megtörtént a tiszai cianid katasztrófa. Magyarország érdekérvényesítő képessége sajnos elégtelen. A katasztrófáknak nincs jobb és baloldaluk, kormánytól függetlenül nagyon gyorsan és hatásosan kell cselekedni.

A cianidos bányászat uniós betiltásának civil lehetőségei – külföldi kezdeményezések

Stephanie Roth, Alburnus Maior

Naponta 130 kg cianid kibocsátást eredményezne az Aurul verespataki terveinek engedélyezése, az üzem 16 éven át heti hét napban működne.

A cianid használata az EU által engedélyezett, a papíron működnek, a gyakorlatban nem a komplex irányítási tervek. Egy jobb világ érdekében történő változásokat az emberek kezdeményezik és érik el. Nem érdekes, hogy a politikusok mit próbálnak nekünk „eladni”. Magyarország vízellátásának 60-70 %-a külföldről érkezik. Ezért Magyarországnak nem mindegy, hogy milyen potenciális szennyező bányák vannak a szomszédos országokban. 10 éve a tiszai cianidszennyezést okozó nagybányai bányát bezárták, most újra nyit egy orosz tulajdonossal, aki Barbadoson jegyezteti be a céget. Vajon milyen vállalati felelősségről beszélhetünk?

Áder János és Tőkés László európai parlamenti javaslatát a cianidos bányászat betiltására az Európai Parlament megszavazta, de a Bizottság nem hajtja végre, a bányászati ipar lobbija miatt. Természetesen a háttérben a profit áll.

A jelenlévők személyesen is tudnak tenni, nyomást tudnak kifejteni a politikusokra, hogy európai szinten múlt időbe tegyék a cianid alkalmazását a bányászatban.

Daniel Popov, Közép-Kelet Európai Bankfigyelő Hálózat, Bulgária

A cianidos technológia hatékonysága miatt sok helyen próbálnak Bulgáriában bányászati tevékenységet elindítani régi bányákban, meddőhányókban.

A Canadian Dundee Precious Metals próbálkozásai több helyen erős helyi tiltakozásba ütköztek.

Fő problémák (a cianid alkalmazásán túl):

- Bulgáriai Környezetvédelmi Törvény és egyéb jogszabályok megsértése
- a potenciális kockázatok alulbecslése és a környezetvédelmi hatástanulmányok alacsony színvonala
- a közvéleménnyel történő egyeztetés csak formális
- EU szabályoknak meg nem felelés, és azzal ellentétes működés

A „felelős” hatóságok is hozzájárulnak a problémákhoz, a következőkkel:

- Környezetvédelmi hatástanulmány (KVHT) kiadása illegálisan megépített cianid technológiával működő létesítmények számára;
- a cianidos projektek befolyásolása területén a civil szervezetek teljes elutasítása;
- civil társadalom teljes kizárása az érdekérvényesítésből.

A civilek eddigi fellépése, tevékenységei:

- Részvétel a környezetvédelmi hatástanulmány elkészítésében
- Petíciók
- Törvényjavaslat benyújtása
- média tevékenység

- pénzügyi intézmények (EBRD) megdolgozása

Eredmények

- helyi ellenállás a cianidos technológiával kapcsolatban
- közvélemény intoleranciája a cianid technológiával kapcsolatban
- a vállalat feladta cianidos tevékenységét Cselopecs és Krumovgrad helységek közelében
- megelőzés.

Tanulságok:

- nagyon gyenge környezetvédelmi hatástanulmányok pozitív elbírálást kapnak
- jogszabálysértések szándékos észre nem vétele a vállalat és hatóságok által
- közvélemény figyelmen kívül hagyása.

Fidrich Róbert, Magyar Természetvédők Szövetsége

A konferencia napján van a 11. évfordulója a tiszai cianid katasztrófának, melynek következményei ismertek:

- 1240 tonna hal pusztult el;
- 29,5 Mrd kártérítési igényt nyújtott be Magyarország;
- 10 év alatt semmilyen kártérítést sem kaptak az érintettek.

2000 márciusában Borsabányán újabb gátszakadás történt.

A nagybányai baleset után létrehozott EU-s munkacsoport (Baia Mare Task Force) 50 potenciális szennyezőforrást tárt fel, melyeket azonban azóta sem zártak be, sőt újabb beruházási igények jelennek meg.

Ciánszennyezések a világban: többségük elmaradott országban következett be, de történt USA-ban, Angliában és Ausztráliában is. Az „aranyláz” Közép- és Dél-Kelet-Európában a szennyezések ellenére tovább folyik.

Verespatakon 2000 éves római kor tárnák vannak, melyek a világörökség részei is lehetnének, reméljük, hogy Kelemen Hunor miniszter rövid időn belül betérjeszti az erre vonatkozó javaslatot.

Nemcsak cianidos bányáknál történtek katasztrófák: 1963-ban az olaszországi Stava települést egy fluorid bányához tartozó gát átszakadása pusztította el: 62 épület dőlt romba, 262 halálesetet regisztráltak.

Jelenleg is több bánya terve van függőben Szlovákiában, Magyarországon, Romániában:

- Körmöcbányán a verespataki katasztrófát okozó cég utódjától vásárolták meg a területet; szerencsére helyi önkormányzat ellenzi a bányanyitást;
- Zólyom környékére is vannak tervek;
- Magyarországon három helyszínre van kutatási engedélye Thomas Kaplan cégének (aki a verespataki cégben is résztulajdonos).

A Cianmentes Magyarországot kampány 2009-ben alakult több civil szervezet részvételével, és a Lehet Más a Politikával közösen nagyon hamar sikerült elérniük a bányászati törvény módosításával a cianidos aranykinyerési technológia betiltását. A kampány a Soha többé ciánszennyezést! jelszót tűzte zászlójára, és további célja a szennyezőforrások felszámoltatása. A kampány nemzetközivé szélesedett, célja a cianidos technológia betiltása Európában, sőt az egész világon.

A cianidos bányászati technológia betiltásának civil lehetőségei – Panelbeszélgetés

Aradszki András, Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottságának tagja

Még mindig nagy a kihívás a civil szervezetekkel szemben, mert az arany ára az utóbbi években megsokszorozódott.

Fidanka Bacheva McGrath, Közép-Kelet Európai Bankfigyelő Hálózat

Az arany árának emelkedése és a rövid távú gazdasági haszon miatt nehéz küzdeni a cianid betiltásáért, hiszen nyilvánvalóan érdek fűződik a földben lévő arany kitermeléséhez. Ennek ellenére nem gondolja, hogy irreális volna ez a javaslat. Tudjuk, milyen szabályozások vannak, és milyen következetesen lehet azokat betartani. Fontos, hogy tökéletesítsük a jogi szabályozást, és be is tartassuk. Nincs idő várni erre. Kérdés, hogy az ipari lobbis rövid távú érdekei mentén gyakorolt nyomásnak engedve akarjuk-e módosítani a jogszabályokat, vagy az emberek védelmének, egészséges környezethez való jogának hosszú távú érdekét szem előtt tartva. Azt is mérlegelni kell, mi lesz majd 300 évvel a bánya vagy üzem bezárása után. Ki fogja állni az ipari hulladék kezelésének költségeit? A gazdasági válság és az abból adódó lehetőségek csak rövid távon hatnak. Hosszú távon radikális lépésekre van szükség. Az EU elnökséget mint lehetőséget e téren nem szabad elszalasztani.

Stephanie Roth

Senki sem állíthatja, hogy csak újabb aranybányák nyitása hozhat létre munkahelyeket. Ahol a bányák 30 éve működnek, ott sem gazdagabbak a helyi közösségek. Ha ki akarunk szakadni ebből, kreatívan kell gondolkodnunk a jövőnkéről. Pl. rengeteg mobil telefontól, laptoptól válunk meg rendszeresen, melyek tartalmazznak nemesfémeket. Az elektronikai hulladékokra vonatkozó irányelv megengedi, hogy ezeket az EU-n belüli feldolgozás helyett Afrikába szállítsuk. Az irányelvet nem alkalmazzák megfelelően az EU-ban. Van egy vállalat Belgiumban, amely újra felhasználja a mobiltelefonokat, és kétszer annyi aranyat nyer ki azokból évente, mint amennyit a verespataki bánya képes lenne, a környezet szétrombolásával. Előre kell gondolkodnunk, és rászorítanunk kormányainkat, hogy tartassák be a törvényeket, melyekről sokat beszélnek, de nem alkalmazzák.

Daniel Popov

Lehet, hogy a gyermekeinknek sokkal fontosabb célokra lesz szükségük nemesfémekre, mintsem ékszer céljára. A harmadik világba szállított elektronikai hulladékról még annyit, hogy ott a gyerekek szétszedik azokat és a kábeleket és más elektronikai hulladékot, elégetik azokat, hogy kinyerjék belőlük a fémeket, és megbetegszenek ettől. Kérdés, ki vállalja ezért a felelősséget. Ez sokkal fontosabb, mint az újrafeldolgozás.

Fidrich Róbert

Köszöni mindenkinek, Jávor Benedeknek (LMP), az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága akkori tagjainak, a Parlament akkori tagjainak, Stephanie Rothnak és más civileknek (Greenpeace, Védegylet stb.) hogy annak idején segítettek a magyar tilalom létrejöttében.

Tisztában kell lenni azzal, hogy maximum 10 évig termelnének ezek az üzemek. Az Aurul működésének kezdetétől fél éven belül megtörtént a katasztrófa. Verespatak esetében nem az a kérdés, hogy a gát át fog-e szakadni, hanem az, hogy mikor. A csertési, stavai gátszakadás a verespatakinál sokkal alacsonyabb gátakon történt, mégis óriási kárt okozott a gátszakadás. Abrudbánya 10 km-re van Verespataktól. Talán az, hogy Verespatak ügye ennyire elhúzódik, hozzájárult ahhoz, hogy Körmöcbányán nem épült meg a bánya. Ezért fontos most

Kelemen Hunor kulturális minisztert meggyőzni, hogy tegyen meg mindent, hogy Verespatak megmeneküljön a bányanyitástól.

Az uniós szintű betiltás rajtunk, magyarokon is múlik, az EU elnökséget ki kell használni, különösen, hogy a vizeink védelme és a Duna Régió Stratégia az elnökség központi prioritása. Kéri az Országgyűlés Fenntartható Fejlődés Bizottságának tagjait és mindenkit, akiknek van kapcsolatuk parlamenti és kormányzati képviselőkkel, tegyenek meg mindent azért, hogy vállalják fel ezt a kezdeményezést.

Hozzászólások, kérdések, vita

Morvay Kálmán, ny., Tisza-Szamos Közhasznú Társaság volt elnöke: A Tisza-Szamos Közhasznú Társaságot a Kormány annak idején a cianidszennyezés kivizsgálására hozta létre. Ő képviselte Magyarországot a Baia Mare Task Force-ban. Találkozott az Euromines igazgatójával. Az Európai Szén-, Érc és Ipari Bányászati társaságnak Magyarország is tagja, valamint erős bányászati cégek. Az ügy a pénzen fordul meg, mert a médiára és a döntéshozókra is tud nyomást gyakorolni az ipari oldal, a döntéshozókra és a lakosságra a médián keresztül is. A bányászati hulladékok elhelyezésének szabályozása és a Seveso II. szabályozás akkor volt kialakítás alatt. A nevezett társaság ebben nagy szerepet játszott, a saját érdekei mentén. Pl. a vörösiszap ezért nem veszélyes, a lúgról hallgattak. Az Európai Parlament utasította az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja felül a cianid betiltásának lehetőségét. Potocnik sajtóközleményben válaszolt, feltett kérdésre, de nem utasításra. Potocnik szerint ez bányák bezárását követelné, és munkahelyek szünnének meg. Ezért nem érdek. Ezért Potocnik szerint tagállami hatáskörben kell a direktívát rendesen betartani. A verespataki bányaberuházás megvalósulása tényleg katasztrófa lenne. Kérdezi, hogyan képzelik el a civilek, hogy az Euromines erős lobbiját fel tudják oldani. Meglátása szerint a magyar Parlament könnyen hozott ilyen döntést, mert most nincs itt ilyen bányászat. De számunkra alvízi országként fontos, hogy jó néhány vállalat gondolkodik új bánya nyitásán, a török, svéd, spanyol mintára hivatkozva. A higanyos bánya még rosszabb. Egyszer kidolgoztak egy cianidmentes technológiát, laboratóriumi körülmények között. Két tanulmányban mérték fel Máramaros megye zagyatározóit és meddőhányóit. Ezekből a csapadék állandóan mossa ki a nehézfémeket. Van-e a civileknek lehetőségük arra, hogy egy cianmentes technológiára irányuló kutatást finanszírozzanak?

Zoltay Ákos, Magyar Bányászati Szövetség elnöke: Cianidos technológiával működő bányászat nincs, csak az érc feldolgozása az. A magyar bányatörvény ezért abszurd, értelmetlen. Elvárja, hogy ha már hozzáfognak valakik valamihez, értelmesen fogalmazzák meg. Cianidos ércfeldolgozásról kellene beszélni, és találjunk más megoldást, de „cianidos bányászat” mint olyan nincs.

A magyar kormány tisztességgel reagált a vörösiszap ügyében is, és veszélyes hulladéknak minősítette, de az nem a bányászat, hanem a feldolgozás terméke.

Verő Krisztina: Elkésérítő, hogy még mindig nem tudták megoldani a cianid EU-s betiltását. A Duna Régió Stratégia miatt kért szót, mert a Duna szennyezett, sok állatfaj már kihalt, és a kotrás a nagyobb hajózhatóság érdekében mindent tönkretenne. Ezt le kell állítani. A Duna az ivóvizünk is, nem szabad engedni az állapotromlását, mert édesvízhiány várható.

Aradszki András: A magyar kormány prioritása a EUDRS-ben a vízminőség, természetvédelem, csak másodsorban a hajózhatóság.

Stephanie Roth: A vállalatok lobbijét a kitartó civil lobbival lehet megtörni. Ha leállsz, vesztesre vagy ítéltre. Folyamatosan nyomást kell gyakorolni. Beszélni a politikusokkal, és megpróbálni meggyőzni őket. Precedenst teremteni egy uniós szintű tilalommal. Mutassuk ki, hogy támogatjuk a civilek EU-s szintű kampányát!

Fidrich Róbert: Kilenc éve Budapesten volt a Világbank kitermelő iparágak felülvizsgálatának regionális találkozója. A Gabriel Resources akkor a Világbanktól akart támogatást szerezni. Civil nyomással sikerült elérni, hogy a Világbank kihátráljon a beruházás mellől. Ha ez nem történik meg, ma már rég bányásznának Verespatakon. 2009-ben, amikor a magyar kampányt elindítottuk, nem reméltük, hogy ennyire könnyű lesz, még ha választás előtt voltunk is, és viszonylag fájdalommentes ügy Magyarországon, és pozitív érdektelenség volt. Optimistán kellett hozzáállni. 2010 elején, amikor Áder János elindította a kampányát az EU-ban, szkeptikusok voltunk. Ennek ellenére 2010 májusában az EP képviselők kb. 80%-a megszavazta a határozatot – erre nem számítottunk. Elhatározás és kitartás kell. Ezért most a civilek feladata, hogy az EU környezetvédelmi biztosát meggyőzzék, hogy nincs igaza, azaz nem jelentené a sok éve működő létesítmények azonnali bezárását, hanem újakra vonatkozna. És hogy nem veszítenénk sok munkahelyet az új bányák meg nem valósulásával, mert más dolgokkal sokkal több munkahely teremthető. Pl. klímakvóta, helyi gazdálkodás stb.: sokkal több megélhetést biztosítana.

Thomas Kaplan Magyarországon 3 helyen rendelkezik kitermelési engedéllyel, azaz megvolt a veszélye, hogy tényleg elkezdenek Magyarországon cianidos technológiával aranyat kinyerni. Ennek ismeretében nem lehetett borítékolni a magyar kampány sikerét.

Fidanka Bacheva McGrath: Bár a pénz a bányászati lobbival van, de a mi oldalunkon vannak az észérvek. Ragaszkodnunk kell az EU-s szintű vita átláthatóságához, ahol a vállalati oldal és a civilek is nyíltan kifejtik érveiket. Az, ahogy Potocnik döntött, nem volt sem átlátható, sem demokratikus. A bányáipar előzőleg bejelentette a dolgot, és ezzel nyomást gyakorolt rá. Ragaszkodnunk kell ahhoz, hogy együtt ülhessünk tárgyalóasztalhoz. Ami a terminológiát illeti: igaz, hogy a határozat nem fogalmaz pontosan, és ez nem kedvez a mi ügyünknek, de nem kellene leragadni a terminológiánál, mert mindannyian tudjuk, miről beszélünk: az arany kinyerésének cianidos technológiájáról, cianidos ércfeldolgozásról.

Szegfalvi Zsolt: A terminológiáról: az eredeti törvényjavaslat cianidos technológiáról szólt, de sokat módosult. Ez a technológia nagyban köthető a bányászati tevékenységhez, ezért nem valószínű, hogy bármely cég bele merne vágni ebbe.

Zoltay Ákos: A bányászat hitelét rontják azzal, hogy rossz a terminológia. A bányászat elismeri, hogy terheli a környezetet, de ne varrjanak mindent a bányászat nyakába, mert a feldolgozásért nem ők felelnek.

Stephanie Roth: Nem mi kompromittáljuk a vállalatokat: maguk teszik ezt. Mi csak azt mondjuk, hogy a modern bányászat nagy mértékben vegyi folyamatokat alkalmaz, miközben a hagyományos bányászati jog szabályozza. Szeretném, ha egy vegyi folyamatra szűkíthetnénk a vitát, de el kell ismerni, hogy ez a folyamat szorosan kapcsolódik a bányászati tevékenységekhez.

Jávor Benedek elnök, Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottsága: Tisztázni kell, hogy a hazai tilalom mire terjed ki: az egész folyamatot szem előtt tartja a szabályozás. Jogászokkal, szakértőkkel végig lett nézve, a bányászati tevékenységre, a feldolgozásra és a meddőhányók újrafeldolgozására kiterjed, szakszerűen fogalmazva. A magyar kampány könnyű vagy nehéz

voltával kapcsolatban pontosít: kitermelési engedélye nem, de kutatási engedélyük valóban volt 6 helyszínre cégeknek a tilalom iránti magyar kampány kezdetekor. Nem itt volt a legnagyobb jelentősége, mert Magyarország a leggyengébb láncszem, de precedenst kívánt teremteni, és láncreakciót kívánt elindítani a régióban. Ezzel segíteni romániai és bolgár barátainkat és az EU-s kollégákat és döntéshozókat, hasonló tilalom érdekében.

Amikor a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa létrehozását kezdeményezte a Védegylet, nagyon erős lobbí volt ellene, 7 év kellett a törvény megszületéséhez, jelenleg a World Future Council dolgozik azon, hogy EU-s szinten is legyen a jövő nemzedékeknek képviselőjük.

Aradszki András

Már csak kis lépést kell az EU-s szintű szabályozásig megtenni, hisz ebben. Elismerését fejezi ki, hogy sokan mennyire következetesen dolgoznak azon, hogy megóvjanak minket a jövőben hasonló nagy katasztrófáktól. Nem parlamenti és bizottsági hatáskör, de ezeknek meg kell győzniük a kormányzatot és az EU-s döntéshozókat ez irányban. A Duna Régió Stratégia szempontjából prioritás a környezetvédelmi helyzet stabilizálása és a rehabilitáció: ez is fontos lépés a kormány részéről. A magyar elnökséggel szerencsére nem lesz vége az EU-nak, erős lobbierővel bíró Lengyelország jön, aki együttműködik már most a magyar elnökséggel, ebben is van potenciál. Köszöni a szervezést, minden előadó és résztvevő aktív közreműködését.

Zárszó

Jávor Benedek

Az Országgyűlés Fenntartható Fejlődés Bizottságának 3 fő célja a kezdetektől: energia- és klímapolitika, a biodiverzitás megőrzése, vízgazdálkodás. Erre már sok rendezvényt szerveztek, civilekkel is közösen, az MTvSz-szel is: ennek a sorozatnak ez a konferencia is része, a víz és az energia témakörében. A víz szerepe a XXI. sz.-ban nagy, Magyarországnak sok tapasztalata van a vizet veszélyeztető dolgokról, és maga is képes jócskán szennyezni, veszélyeztetni. EU-s szinten és más országokkal együttműködve kell megoldásokat keresni. Nem egy-egy ilyen konferencián dőlnek el a dolgok, de a cél az ilyen konferenciákkal, hogy elinduljanak kapcsolatok, egyeztetések stb. ebben az irányban, megtalálják egymással a hangot az érdekeltek. Köszöni az MTvSz-nek, a Fenntarthatóság Felé Egyesületnek és a Bankfigyelő Hálózatnak, hogy együttműködtek a Fenntartható Fejlődés Bizottsággal, és létre tudták hozni közösen ezt a konferenciát; köszönet minden előadónak, kollégájának és minden résztvevőnek. Verespatak ügyében ígéri, hogy a Fenntartható Fejlődés Bizottság elnökeként levélben fordul Kelemen Hunor román miniszterhez, hogy a Verespatak világörökségi besorolásának ügyét karolja fel, és, mivel a Fenntartható Fejlődés Bizottság elnökeként a magyar Világörökség Bizottság tagja is, ott szintén kezdeményezni fogja, hogy a Bizottság forduljon Kelemen Hunorhoz.